

МУАММОҲОИ АНДОЗБАНДИИ АМАЛИЁТҲОИ ТАШКИЛОТҲОИ
ҚАРЗИ ИСЛОМӢ
(ДАР МИСОЛИ МУРОБАҲА ВА ТАВАРРУҚ)

ВАЗИРОВ СОБИР ЗОКИРОВИЧ-номзади илмҳои иқтисодӣ,
сардори шуъбаи Раёсати такмили қонунгузорию Кумитаи
андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ходими пешбари
илмии Институти иқтисодиёт ва демографияи АИ ҶТ

Низоми андози як кишвар аз кишвари дигар фарқкунанда аст. Аммо аксарияти кишварҳо низоми андозбандии корхонаҳо ва шахсони воқеъӣ доранд, ки ба воситаи он фоидаи соҳибкорӣ ва даромад аз сармоягузорию андозбандӣ намуда, ҳамзамон ҳангоми ҳисоб кардани манбаи андозбандӣ барои баъзе хароҷотҳо тарҳҳо иҷозат дода мешавад.

Дар умум низоми андозбандӣ дар чорҷӯбаи амалиётҳои молиявии анъанавӣ таҳия ва рушд намуда, дар он унсурҳои иқтисодии молияи исломӣ камтар ҷой дорад ва бинобар ин, ҳангоми истифодаи амалиётҳои бонкҳои исломӣ ба чунин низоми андоз ҳалли масъалаҳои гуногунро ба миён меорад. Ҳоло дар беш аз 60 кишвари олам бонкҳои исломӣ фаъолият доранд, ки дар соли 2016 ҳаҷми умумии дороиҳои бонкҳои исломӣ қариб 2,0 трлн. доллари ИМА-ро ташкил медиҳад. Бонкдории исломӣ дорои хусусиятҳои хоси аз бонкдории анъанавӣ фарқкунанда дошта, маҳаки он манъи гирифтани фоизи устувор барои додани қарз (пул) мебошад. Мақсади мақолаи мазкур баррасии масъалаҳои андозӣ вобаста ба анҷоми баъзе аҳдҳои бонки исломӣ ва дарёфти роҳҳои ҳалли онҳо мебошад.

Яке аз омилҳои фарқкунандаи як низоми андоз аз низоми дигар дар он аст, ки дар яке нисбатан таваҷҷуҳи бештар ба «шакл», яъне ҷӣ тавр амалиёт аз нигоҳи қонунгузорӣ арзёбӣ мегардад ва дигар ба «моҳият», яъне ба моҳияти иқтисодии амалиёт таваҷҷуҳи бештар карда мешавад. Вале низоми андозе, ки танҳо ба яке аз ин омилҳо асосёфта бошад мавҷуд нест ва бисёри кишварҳо дар низоми андози худ аз ҳар ду ин омил истифода мекунанд.

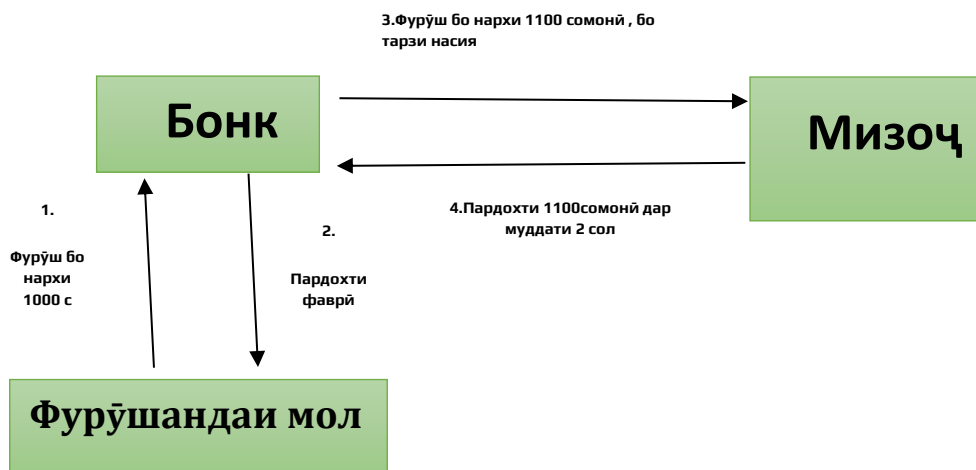
Барои бештар пайдо кардани фаҳмиши ин омилҳо метавон мисоли ширкатҳои ба ном “якӯза” -ро овард: ширкатҳои ба ном “якӯза” бо риояи талаботи қонунгузорӣ аз қайди давлатӣ гузашта, бо сӯистифода аз муқаррароти қонунгузорӣ барои ширкатҳои алоҳида механизми хароҷотӣ сохта ё ба ҳисоб гирифтани андоз аз арзиши иловашуда (ААИ) тартиб медиҳанд, ки мақсади ҳамаи ин канорагирӣ аз андозбандӣ мебошад. Барои пешгирӣ аз чунин амалиётҳо дар низоми андозбандӣ бештар омили моҳияти иқтисодӣ ба кор бурда мешавад. Аз ҷумла мувофиқи қисми 3 модди 23 Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд -КА ҶТ) барои дуруст муайян намудани ӯҳдадорҳои андоз мақомоти андоз ҳуқуқ дорад, амалиётро, ки барои андозсупоранда

моҳияти назарраси иқтисодӣ надоранд ба эътибор нагиранд.

Чӣ гунае, ки баён гардид бонкдории исломӣ ба чунин низомҳои андозбандӣ ҳалли масъалаҳои гуногунро ба миён меорад ва яке аз роҳҳои ҳалли масъалаҳои андозбандии он бештар тавачҷуҳ намудан ба омили “моҳият”-и амалиётҳои бонкдории исломӣ метавонад бошад. Аммо новобаста аз ин ворид намудани тағйирот ба қонунгузори андози Ҷумҳурии Тоҷикистон зарур аст, зеро низоми андози кишвари мо асосан дар омили «шакл» сохта шудааст.

Дар низоми андоз истифодаи васеътари омили “моҳият” имконият медиҳад, ки даромадҳои иқтисодӣ андозбандӣ гардида, ба хароҷоти молиявӣ, иқтисодӣ, тарҳи андозӣ пешбинӣ карда шаванд ва зарурияти ворид намудани тағйирот ба қонунгузорӣ камтар мешавад. Бо ин мақсад, сохтори амалиётҳои Муробаҳа ва Таварруқи бонкдории исломӣ ва масъалаҳои умумии андозии онҳо баррасӣ карда мешаванд.

1. Муробаҳа

Дар нақшаи мазкур амалиёти соддаи Муробаҳа оварда шудааст. Мизоҷ меҳоҳад таҷҳизот барои истеҳсоли мол дошта бошад, вале имконияти молӣ надорад онро харидорӣ намояд. Ба ҷои мизоҷ бо дархости он бонк таҷҳизотро ба маблағи 1000 сомонӣ харидорӣ мекунад ва онро ба маблағи 1100 сомонӣ бо таъхири пардохт ба мӯҳлати як сол ба мизоҷ мефурӯшад. Мизоҷ дарҳол соҳиби таҷҳизот бо арзиши 1000 сомонӣ шуда, ҳамзамон уҳдадор аст, ки дар муҳлати як сол 1100 сомонӣ ба бонк пардохт кунад. Ин 100 сомонии иловагӣ, ки мизоҷ пардохт мекунад, аз нигоҳи иқтисодӣ арзиши маблағгузорӣ ё худ ғоида (комиссия) аст. Вале аз нигоҳи ҳуқуқӣ ба маблағи 1000 сомонӣ фурӯши таҷҳизот ба бонк як фурӯш ва минбаъд аз ҷониби бонк ба маблағи 1100 сомонӣ фурӯши ҳамин таҷҳизот ба мизоҷ бо таъхири пардохт ба муҳлати як сол фурӯши ҷудогонаи дигар ба ҳисоб меравад.

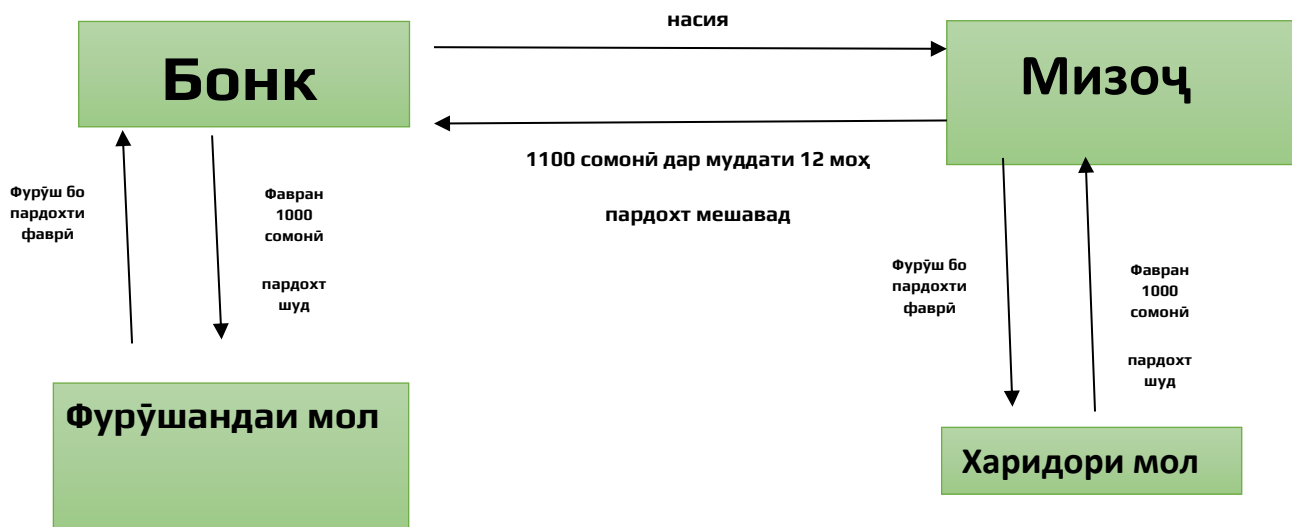
Амалиёти Муробаҳа яке аз шаклҳои маблағгузори исломӣ аст, ки барои хариди амволи ғайриманқул низ истифода мегардад, ки ҷойивазкунандаи ипотекаи бонкҳои анъанавӣ мебошад. Андозбандии

ипотекаи бонкҳои анъанавӣ ҳангоми мизоҷ амволи ғайриманқулро аз шахси сеюм (новобаста аз он, ки маблағҳои худ ё бонкро истифода менамояд) як маротиба сурат мегирад.

Ҳамзамон бо ин мақсад агар амалиёти Муробаҳаи бонки исломӣ истифода гардад, ба эҳтимоли калон андозбандии дукартатара бо миён меорад. Зеро ҳангоми анҷом додани амалиёти ипотека тавассути Муробаҳа ду хариди ҷудогонаи як моликият анҷом меёбад, якум бонк аз шахси сеюм барои фурӯши амволи ғайриманқул ва дигар вақте, ки мизоҷ ҳамин амволро аз бонк бо нархи баландтар харидорӣ менамояд.

Аз нигоҳи андозбандӣ тибқи талаботи КА ҚТ дар амалиёти овардашудаи Муробаҳа, фурӯши таҷҳизот ба бонк даромади фурӯшанда ва минбаъд аз ҷониби бонк ба мизоҷ ба маблағи 110 сомонӣ фурӯши ҳамин таҷҳизот бо таъхири пардохт, даромади бонк ба шумор рафта, масъалаҳои андозбандии андоз аз ғоида, ААИ ва андоз аз истифодабарандагони роҳҳои автомобилгардро ба миён меорад.

Муробаҳаи молӣ ё таваррук.

Таварруқ ҳангоме амалӣ мегардад, ки мизоҷ эҳтиёҷ ба пул дорад ва бонки исломӣ меҳаҷад бе эҷоди қарзи суднок вайро бо пул таъмин намояд. Бо ин мақсад бонки исломӣ молеро меҳарад, ки хело ба соддагӣ бо каме даромаднокӣ фурӯхта мешавад. Мисоли оддӣ, хариди як миқдор мис дар бозори металлҳои қимматнок шуда метавонад. Бонк бефосила бо пардохти 1000 сомонӣ мисро меҳарад ва ҳуқуқи соҳибмулкиро ба мизоҷ бо нархи 1100 сомонӣ бо таъхиргузори пардохти маблағ ба муҳлати як сол медиҳад. Мизоҷ ҳуқуқ дорад дарҳол мисро бо арзиши 1000 сомонӣ фурӯшад ва ба ин восита соҳиби 1000 сомони нақде мешавад, ки бонки исломӣ барои хариди мол харҷ намуда буд ва мизоҷ уҳдадор мешавад, ки дар давоми як сол 1100 сомонӣ ба бонки исломӣ пардохт намояд. Ин 100

сомонии иловагӣ аз нигоҳи иқтисодӣ арзиши маблағгузорӣ мебошад.

Дар амалиёти Таварруқ чандин масъалаҳои андозбандӣ ба миён меояд. Аввал ин, ки дар амалиёти мазкур бо мақсади дастрасии мизоҷ ба пул як мол се маротиб фурӯхта мешавад ва аз нигоҳи андозбандӣ манбаи андоз аз Ҷоида, ААИ ва андоз аз истифодабарандагони роҳҳои автомобилгардро ба миён меорад.

Аз ҷумла тибқи моддаи 106 КА ҚТ объекти андозбандии андоз аз Ҷоида барои резидент даромади умумие мебошад, ки ба маблағи тарҳҳои пешбининамудаи Кодекси мазкур кам карда мешавад. Тибқи қисми 2 моддаи мазкури КА ҚТ даромади умумӣ аз даромадҳо, подошпулиҳо ва манфиатҳои андозсупоранда дар шакли пулӣ ва моддӣ (ғайримоддӣ), аз ҷумла тамоми воридоте, ки боиси афзоиши дороиҳои софи андозсупоранда мегардад, ба истиснои воридоте, ки аз андоз аз Ҷоида озод аст, иборат мебошад. Яъне дар навбати аввал тибқи моддаи 157 КА ҚТ, бонки исломӣ аз даромади умумие, ки аз фурӯш (1100 сомонӣ) гирифтааст, бо меъёри 1% пардохти ҷорӣ андоз аз Ҷоида ва аз хароҷоте, ки вобаста ба харид анҷом додааст бо меъёри 1% андоз аз истифодабарандагони роҳҳои автомобилгардро (талаботи боби 37 КА ҚТ) ҳисоб ва ба бӯҷети дахлдор пардохт мекунад. Илова бар ин, тибқи моддаи 164 КА ҚТ амалиёти Муробаҳа ва Таварруқ манбаи андоз аз арзиши иловашуда ҳисобида шуда, бо меъёри 18% мавриди андозбандӣ қарор мегирад.

Ҳамчунин, яке аз масъалаҳои дигар ҳуқуқи тарҳи хароҷоти мизоҷ вобаста ба ҳисоб ва пардохти андоз аз Ҷоида мебошад. Мизоҷ миқдори мисро ба маблағи 1100 сомонӣ бо таъхири пардохт ба муҳлати як сол харидорӣ намуд ва онро ба маблағи 1000 сомонӣ, ки пардохташ билфосила сурат мегирад, фурӯхт. Мутаносибан мизоҷ ба маблағи 100 сомонӣ зарар дид ва акнун савол ба миён меояд, ки мизоҷ ҳуқуқи тарҳи хароҷоти вобаста ба ҳисоб ва пардохт намудани андоз аз Ҷоидаро дорад?

Агар низоми андози кишвари марбута амалиёти мазкурро аз нигоҳи иқтисодӣ арзёбӣ кунад, пас возеҳ аст, ки мизоҷ зуд имкони истифодаи 1000 сомони бар ивази пардохти 1100 сомонӣ ба муҳлати як сол пайдо мекунад. Ин 100 сомонии иловагӣ ҳамчун хароҷоти молиявӣ ҳисобида мешавад ва хароҷоти тарҳшаванда мебошад, чӣ гуна ки барои пардохти Ҷоиз ба бонкҳои анъанавӣ имкони тарҳ бо мақсадҳои андоз аз Ҷоида иҷозат дода шудааст. Ҳамзамон, низоми андози баъзе кишварҳо амалиёти дар боло зикргардидаро он гуна ки баён шуд, тасниф намекунанд аз ҷумла дар кишвари мо.

Аз нигоҳи қонунгузорӣ мизоҷ мисро ба маблағи 1100 сомонӣ харидорӣ намуд ва баъд онро билфосила бо пардохти 1000 сомонӣ фурӯхт. Мутаносибан аз харид ва аз нав фурӯхтани мис мизоҷ зарар мебинад ва тибқи боби 18 КА ЉТ мизоҷ ҳуқуқи тарҳи ин хароҷотро дорад, зеро хароҷоти мазкур ба гирифтани даромади мизоҷ мансуб аст.

Вале, чун фаъолияти соҳибкорӣ дар маҷмуъ аз ҳар як

амалиётмақсади гирифтани фоидаро дорад, аз ин лиҳоз, бо мақсадҳои андоз аз фоида чунин зарар метавонад тарҳ карда нашавад. Барои мисол, мувофиқи моддаи 23 КА ҚТ агар шакли амалиёт (аҳд) ба мазмунаш мутобиқат накунад, мақомоти андоз ҳуқуқ доранд мувофиқи вазъи воқеӣ онро тағйир диҳанд ё аз нав муайян кунанд, ҳамчунин мувофиқи моддаи 24 КА ҚТ мақомоти андоз нархи бозориро ҳангоме, ки нархи иштирокчиёни аҳд аз нархҳои аҳдҳои вобаста ба молҳои (корҳои, хизматрасониҳои) шабеҳ (якхела) зиёда аз 15 фоиз фарқ кунанд, татбиқ мекунад.

Дар қиёс ба ин бонки анъанавӣ, ки танҳо ба мизоҷ бар ивази пардохти фоиз, қарз (пул) медиҳад ва ба хариду фурӯш ва то андоза ба натиҷаи фаъолияти вай бастагӣ надорад, нисбат ба бонки исломӣ ҳолати афзалиятнок пайдо мекунад. Илова бар ин, мувофиқи сархати чоруми зербанди б) қисми 6 Дастурамал «Дар бораи тартиби ҳисоб ва пардохт намудани андоз аз фоида» (фармоиши Раиси Кумитаи андоз аз 07.12.2012, №14-ф тасдиқ шуда, дар Вазорати адлия санаи 17 январӣ соли 2013, №632 «а» ба қайди давлатӣ гирифта шудааст) гирифтани маблағи асосии қарз ҳамчун даромади умумӣ эътироф карда намешавад, тибқи қисми 4 моддаи 251 КА ҚТ қарзҳои додасавандаи ташкилотҳои қарзӣ ба манбаи андоз инҳо дохил карда намешаванд ва тибқи банди 2, қисми 2 моддаи 169 КА ҚТ хизматрасониҳои алоҳидаи молиявӣ бар ивази подошпулӣ ААИ озод мебошанд. Яъне, бонки анъанавӣ танҳо аз 100 сомони даромади фоизи гирифтааш андоз аз фоида пардохт мекунад ва ин бонки исломиро дар қиёс ба бонки анъанавӣ дар ҳолати ғайрирақобатпазирӣ мегузорад.

Бинобар ин, аз нигоҳи мо дар чунин вазъ баҳри ҳалли масъалаҳои андозбандии ташкилотҳои қарзии исломӣ ва баробар кардани шароити фаъолият дар бозори молиявӣ бо бонкҳои анъанавӣ ду роҳи ҳалли масъалаҳои зикргардида мавҷуд аст:

Якум: Дар доираи қонунгузори амалкунанда дарёфти роҳҳои чиҳати фароҳам овардани шароити якхелаи фаъолияти бонкҳои исломӣ бо бонкҳои анъанавӣ.

Дуюм: Ворид намудани тағйиру иловаҳо ба қонунгузори андози Чумҳурии Тоҷикистон.

Мутобиқ ба муқаррароти моддаи 912-и Кодекси граждани Чумҳурии Тоҷикистон, тибқи шартномаҳои супориш, як тараф (вакил, шахси боваринок) аз ном ва аз ҳисоби тарафи дигар (ваколатдиҳанда) иҷро кардан ё ба ҷо овардани амали муайяни ҳуқуқиро ўҳдадор мешавад. Вобаста ба муомилае, ки вакил анҷом медиҳад, ҳуқуқ ва вазифаҳои бевосита ваколатдиҳанда пайдо мекунад. Тибқи муқаррароти моддаи 913-и Кодекси мазкур ваколатдиҳанда, агар дар шартнома пешбинӣ шуда бошад, вазифадор аст ба вакил подошпулӣ пардохт намояд.

Инчунин, мутобиқи муқаррароти моддаи 927 Кодекси граждани тибқи шартномаи комиссия як тараф (комиссионер) уҳдадор мешавад бо супориши тарафи дигар (комитент) бо подошпулӣ як ё якчанд аҳдро бо номи худ, вале аз ҳисоби комитент анҷом диҳад. Комитент тибқи муқаррароти моддаи 928 Кодекси мазкур вазифадор аст ба комиссионер подошпулӣ пардохт намояд.

Амалиёти Муробаҳаи ташкилотҳои қарзии исломӣ, ки ба муқаррароти зикргардидаи Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон наздик мебошад, метавон бо истифодаи он дар амалиёти мазкур танҳо аз ҳисоби подошпулие, ки бонки исломӣ вобаста ба таъхир гузоштани пардохти арзиши мол аз мизоҷ медиҳад, андозбандӣ намуд. Илова бар ин, тибқи сархати дуҷуми зербанди б) қисми 6 Дастурал «Дар бораи тартиби ҳисоб ва пардохт намудани андоз аз ғоида» фармоиши Раиси Кумитаи андоз аз 07.12.2012, №14-ф тасдиқ шуда, дар Вазорати адлия санаи 17 январи соли 2013, №632 «а» ба қайди давлатӣ гирифта шудааст, объекти андоз аз ғоида подошпулии дар асоси шартномаҳои супоришӣ ва ё комиссионӣ ба даст омада, ба ҳисоб меравад.

Тибқи боби 18 КА ҚТ бо мақсади ҳисоб ва пардохт намудани андоз аз ғоида хароҷоти вобаста ба даромади гирифташуда аз манбаи андоз аз ғоида тарҳ карда мешаванд, яъне хароҷоте, ки вобаста ба гирифтани подошпулӣ карда шудааст. Мутаносибан мувофиқи моддаи 249 КА ҚТ хароҷоти мазкур ба объекти андоз аз ифтифодабарандагони роҳҳои автомобилгард дохил мегарданд.

Бо мақсадҳои озод намудани хизматрасониҳои бонки исломӣ шабеҳи бонкҳои анъанавӣ кофӣ аст, ки номгӯи амалиётҳои бонкҳои исломӣ ба Номгӯи амалиёте, ки ба истилоҳоти “хизматрасониҳои молиявӣ” (аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон 22 апрели соли 2008 № 3-12/192 тасдиқ шудааст) шомил карда шаванд. Ҳамзамон, бо мақсади маҳдуд намудани суистифода аз имтиёзи мазкур зарур аст, ки дар эзоҳ ба номгӯи хизматрасониҳои ташкилотҳои қарзии исломӣ муқаррароти зерин илова карда шавад: «Озодкунӣ аз андоз аз арзиши иловашуда нисбат ба болонархӣ аз фурӯши мол (таҳвили мол ва хизматрасонӣ) ба харидор, ки аз ҷониби ташкилотҳои қарзии исломӣ ба ҳайси миёнарави савдо мувофиқи амалиётҳои дар асоси принципҳои маблағгузориҳои исломӣ анҷом дода мешаванд, амалӣ мегардад».

Вобаста ба роҳи дуюм.

Роҳи мазкур тағйир додани қонунгузориҳои соҳаи андозро пешбинӣ мекунад, ки дар шароити феълии сиёсати андоз ва бо мақсади рушди фаъолияти ташкилотҳои қарзии исломӣ ҳатмӣ мебошад. Аз ҷумла:

-дар қисми 2 моддаи 106 КА ҚТ пас аз калимаҳои “озод аст”

калимаҳои “ва арзиши молу мулке, ки аз тарафи ташкилотҳои қарзии исломӣ ба сифати предмети амалиётҳои, ки ташкилотҳои қарзии исломӣ дар доираи хизматрасонии молиявӣ тибқи принципҳои маблағгузориҳои исломӣ ба имзо расонидааст, истифода мебаранд” илова карда шаванд. Иловаи мазкур бо мақсади фароҳам овардани шароити якхелаи фаъолияти бонки исломӣ бо бонки анъанавӣ мебошад. Зеро, бонкҳои анъанавӣ танҳо аз ҳисоби даромади фоизии қарз пешпардохти андоз аз фойдари пардохт мекунад ва 1% даромади умумии онҳо низ аз ин ҳисоб ташкил мегардад. Бар қиёс ба ин дар бонки исломӣ фоизи қарзи бонкӣ қомилан манъ буда, бонки исломӣ барои гирифтани даромад аввалан дороии дархостшудаи мизочро ба номи худ харидорӣ карда, баъдан онро ба мизоч ба амалиётҳои бонки исломӣ мефурушад. Дар натиҷа хароҷоти бонки исломӣ бамаротиб нисбат ба бонки анъанавӣ афзуда, рақобатпазирӣ ва фойданокии он ғайримқон мегардад.

-дар қисми 5 моддаи 107 КА ҚТ сархати нав бо мазмуни зайл илова карда шавад: “-маблағҳои, ки ба ташкилоти қарзии исломӣ дар шакли ҷарима вобаста ба амалиётҳои маблағгузориҳои исломӣ пардохт мегарданд, пурра бо мақсадҳои хайриявӣ равона мегарданд ва маблағҳои мазкур, ки барои хайрия харҷ шудаанд ба тарҳи хароҷот вобаста ба гирифтани даромад дохил карда намешаванд”. Ба фарқ аз бонкҳои анъанавӣ, ҷаримаҳои, ки бонкҳои исломӣ вобаста ба вайрон кардани ин ё он аҳдҳо аз ҷониби мизочон аз онҳо меситонад, даромади бонки исломӣ ба ҳисоб нарафта, онҳо пурра бо мақсадҳои хайриявӣ истифода мегарданд.

-ба банди 1) қисми 1 моддаи 109 КА ҚТ сархати чорум бо мазмуни зайл илова карда шавад: “-аз 1-уми январи соли 2019 – 13 фоиз, вале на кам аз 1 фоизи даромади умумӣ барои ташкилотҳои қарзии исломӣ, ки фаъолияти истеҳсолиро маблағгузорӣ менамоянд”. Дар қиёс бо бонкҳои анъанавӣ, (ки танҳо ба ивази амонати мизоч фоиз дода, бар ивази қарзи ба мизоч додаш фоиз мегирад ва дар муомилоти мазкур таҳвили мол, иҷрои қарз ва хизматрасонӣ (ғайри додани пул) анҷом намеёбад ва хавфҳои амалиёт ба зиммаи қарзгиранда гузошта мешавад), бонки исломӣ қисми хавфҳоро ба души худ гирифта, танҳо дар сурати даромади воқеии гирифтаи мизоч даромад мегирад. Бо ин тартиб фаъолияти бонки исломӣ шарикии сармоягузори буда, ҳангоми зарар دیدани мизоч, бонки исломӣ ва амонатгузори он низ даромад намегиранд.

-дар моддаи 111 КА ҚТ қисми 6 бо мазмуни зерин илова карда шавад: “ҷиҳати баробар кардани фаъолияти бонкҳои исломӣ ба бонкҳои анъанавӣ Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо пешниҳоди Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мувофиқа бо Бонки миллии Тоҷикистон ва мақоми ваколатдори давлатӣ метавонад

тарҳҳои иловагии хароҷоти вобаста ба гирифтани даромадро барои ҷонибҳои аҳдҳои ташкилотҳои қарзӣ исломӣ муайян намояд”. Тағйироти мазкур имкон медиҳад, ки дар сурати ба миён омадани духӯрагиҳо ва нобаробариҳо (нисбат ба бонкҳои исломӣ дар қиёс бо бонкҳои анъанавӣ) вобаста ба тарҳи хароҷот аз даромади умумии ташкилотҳои қарзии исломӣ ва мизоҷони онҳо дар робита ба аҳдҳои байни онҳо, дар фурсати кӯтоҳ духӯрагиҳо ва нобаробариҳо аз байн бурда мешаванд.

Мақолаи мазкур, қадами нахуст барои омӯзиши фарогир оид ба масъалаҳои андозбандии амалиётҳои бонки исломӣ буда, тақозо мекунад, ки баҳри рушди фаъолияти бонкдорӣ исломӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳлилу омӯзишҳои иловагӣ гузаронида шуда, баҳри дарёфти роҳҳои мукамалгардонии қонунгузори андоз тақлифҳо пешниҳод карда шаванд.

Адабиётҳо

1. Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон дар таҳрири соли 2012, №901.
2. Номгӯи амалиёте, ки ба истилоҳоти “хизматрасониҳои молиявӣ” (аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон 22 апрели соли 2008 № 3-12/192 тасдиқ шудааст).
3. Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 11 декабри соли 1999, №884.
4. Дастурамал «Дар бораи тартиби ҳисоб ва пардохт намудани андоз аз Ҷоида» фармоиши Раиси Кумитаи андоз аз 07.12.2012, №14-ф тасдиқ шуда, дар Вазорати адлия санаи 17 январӣ соли 2013, №632 «а» ба қайди давлатӣ гирифта шудааст/
5. https://en.wikipedia.org/wiki/Islamic_banking_and_finance.
6. <https://en.wikipedia.org/wiki/Murabaha>.
7. <https://islamicmarkets.com/education/tawarruq>